

Hukuk Başlangıcı

1.Bölüm>TOPLUMSAL HAYAT-TOPLUMSAL DÜZEN-HUKUK

A)TOPLUMSAL HAYAT

1.Toplumsal hayatın dayanağı

Birçok düşünür'e göre toplumsal hayat insan için zorunluluktur ve bu zorunluluk felsefi bakımdan insanın doğasından kaynaklanır.İnsanın toplumsal hayat yaşaması,doğal yaşamının bir sonucudur ve insanlar tek başına hiçbir şekilde yaşayamazlar,çünkü insanlar her işi tek başına yapamazlar.İhtiyaçlarını birbirlerinin desteği ile karşılarlar.

Diğer bireylerden insana çıkıldıkça insanın ihtiyaçları daha çok fazla olduğu görülür.Çünkü, insanın hem maddi olarak bedeni hemde ruhu vardır ve bedensel ihtiyacı olduğu kadar ruhsal ihtiyaçları da vardır.

Toplumsal hayat bir zorunluluktur ve bu zorunluluğun içinde düzen düşüncesi de dahildir.Çünkü, insanlar doğayı incelerler ve doğadaki her olay düzenli ve sistemlidir.Doğada yasalardan söz edilir,toplumsal hayatta ise kurallardan söz edilir.Yasalar irade dışıdır,ancak kurallar iradidir.

Kuralların oluşumu dil ve sembol ile oluşmuştur. Dil iletişim organı olmakla beraber,nesneleri ve kavramları anlamlandırmaya yarayan bir araçtır. Dilin,anlamın,kavramların kaynağını açıklamada iki farklı kuram vardır.

Yaratılış kuramına göre dil,semboller ve kavramlar sadece insanlara özgüdür.İnsanlar dışında hiç bir varlık konuşamaz,yazı yazamaz,sembollerle anlaşılamaz.Davranışları ve hayatları içgüdülerine dayanır.Oysa insan aklıyla,diliyle,bilgisiyle,konuşma,anlama ve anlamlandırma yetileri ile yaratılmışlardır.İlk insanlar Âdem baba ve Havva anadır.

Tanrı,insanları yaratırken insanlara dil ve anlama yetkisini bahşetmiştir ve insanların nasıl hayat süreceklerini belirlemiştir.Toplumsal düzen Tanrı tarafından vahiy edilmiştir.Ancak bu vahiyler hukuk kuralı değildir,bir ahlak kurallarıdır.Toplumsal düzeninin temelinde insanların inançları,değerleri ve bir kurala uyma zorunluluğu vardır.

Evrim kuralına göre,hayvansı bir yaratıktan evrimleşerek bugünkü insan haline gelmiştir.İçgüdülerini bastırmak suretiyle kültürü köken alan toplumsal hayat oluşturmuşlardır.Çeşitli araştırma bulgularında, insanların kültürü yaratılıştan edinmeyip zamanla oluşturdukları görülmüştür.

Özetle,insanlar maddi ve manevi değerlerini koruyan,kendini güvene almak isteyen,elindeki her şeyi ve kendisini daha iyiye ve daha güzele ulaşmasını isteyen ve toplumsal düzende yaşayan canlılardır.

2.Toplumsal Dayanışma

Bilimsel araştırmaların verilerine bakılırsa,doğada canlılık zincirinin son halkası insandır ve insan kendi varlığını idrak etmeye başladığı andan itibaren toplumsal yönden çeşitli aşamalardan geçmiştir.Her yaşayan canlı gibi insan da varlığını korumak,hayatını sürdürmek ve geliştirmek gibi hedefleri vardır.Varlığını devam ettirmekten kasıt, insanın doğa ile başa çıkmasıdır.Başa çıkarken çalışmalı ve mücadele etmelidirler.

İnsanın ihtiyaçlarını karşılaması için çalışması ve emek vermesi gerekir.Bütün canlılar çalışmadan,emek vermeden hiçbir ihtiyacını gideremezler.Hayvanlar açlığını gidermek için avlanır,tohum ağaç olmak için emek verir.Bu eylemler bitkilerde mekanik,hayvanlarda içgüdü ve insanlarda "üzücü" olur. Çünkü insanlar,ihtiyacını gidermek için bilinçli ve amaçlı bir hareket halinde olurlar.

3.Toplumsal Çekişme

İhtiyaç ne kadar zaruri ve hayati olursa, ihtiyacı karşılamak için verilen emek ise o kadar fazla olur.İnsanın bilgisi,görgüsü arttıkça ve hayata bakışı genişledikçe, maddi-manevi ihtiyaçları ile çalışma ve emekleri artar.İnsanlar emek ve zahmeti azaltarak,ihtiyaçlarını ve isteklerini daha fazla karşılamak istemişlerdir.Ve bu yüzden insanlar kendi akıllarından ve öncekilerin tecrübesinden yararlanırlar.Bilim ve teknik bu sayede gelişmiştir.

Ancak insanların diğer canlılardan farklı olarak, düşünme yetisine sahiptirler ve bu yetiyi hayatlarını sürdürürken kullanırlar.Bu nedenle insan, varlığını devam ettirir,basiretli ve ihtiyatlı hareket eder.İnsan sadece kendisini değil birlikte yaşadığı kişileri de göz önünde tutarak hazır olurlar.

Öte yandan insan, manevi ihtiyaçlarını da karşılamak isterler.Manevi yönünü geliştirmek ve korumak isterler . İnsanlar büyüdükçe ihtiyaçları artar.İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak için gösterdiği çabaya emek denir.İhtiyaç ve emek, tüm canlıları egemenliği altında tutan büyük ve sonsuz yasadır.

Toplumsal,aynı zamanda siyasi bir varlık(aristo zoon politikon dermiş) olan insan, varlığını korumak ve devamını sağlamak amacıyla doğal içgüdüleri ile hareket ederler.İnsan varlığını devam ettirmek için diğer hemcinslerinden yardım almalıdır.

İnsan, üç boyutlu olarak yer işgal eden,canlı bir organizma olan,ruhsal olayların yüklenicisi olan,toplumsal-siyasal-tarihsel ve iktisadi olaylarda yer alan,normatif hareketin öznesi ve düşünsel ve manevi faaliyetlerin öznesi olan bir varlıktır.İnsan toplumsaldır;akıl ve irade sahibidir.(İnsan manevi bir mahluktur.).İnsanlar toplumda yaşamak zorundadırlar.

4.Toplumsal İlişkiler

Toplumda bireyleri birbirine bağlayan dayanışma iki türdür:

a)Bireylerin birbirlerine benzemelerinden ötürü meydana gelen mekanik dayanışma.(Kişiliği siler,ceza hukukunu doğurur.) b)Bireylerin farklılaşmasından ve birbirlerine benzememelerinden ötürü meydana gelen dayanışma.(Kişiliği güçlendirir,geri verdirici hukuku oluşturur ve bu dayanışma türü, iş bölümüne sahip uygar toplumlara özgü dayanışmadır.)

Mekanik Dayanışma:Bireyler arasındaki ihtiyaç,davranış ve inanç benzerliklerinden ortaya çıkan dayanışmadır. **Organik Dayanışma:**İşlevlerde yüksek oranda uzmanlaşmanın yol açtığı farklılaşmadır ve modern toplumlarda görülür.

B.Toplumsal Düzen

1.Genel olarak

İnsan davranışları,hukuk,din,ahlak,görgü,örf ve adet kuralları gibi çeşitli kurallarla düzenlenmiştir ve bu kurallara beşeri davranış kuralları(toplumsal düzen kuralları) adı verilir.Kurallar insanın insana itaat etmemesi için icat edilmiştir.İnsanlar kuralları bilir ve bunlara uygun olarak yaşamlarını sürdürür.Eğer bu kurallara uymazsa,yaptırıma maruz kalacağını bilir.

2.Toplumsal düzen kurallarının ortak özellikleri

a)Normatiflik(Emir,yasak veya izin):Bütün toplumsal düzen kuralları ya bir şeyin yapılmasını emreder veya yasaklar ya da bir şeyin yapılmasına izin veya yetki verirler.Toplumsal düzen kurallarında muhakkak normatiflik olmak zorundadır.Aksi takdirde kural olamaz.

b)Konuları:Toplumsal düzen kurallarının ortak özelliklerinden birisi de konusudur.Toplumsal düzen kurallarının konusu insanların davranışlarıdır.Bu kurallar insanların yaşamını düzenler ve insanlar bu kurallara uyarak hayatlarını idame ettirirler.

c)Koyucusu: Toplumsal düzen kurallarının koyucusu insan iradesidir.Bu kuralların oluşturucusu insandır.Yaratmak Allah'a mahsustur.

d)Müeyyideleri:Toplumsal düzen kuralları müeyyideye bağlanan ve insan davranışlarını düzenleyen kurallardır.Müeyyide, bir kuralı ihlal eden kişiye karşı gösterilen hoş olmayan tepkidir.

3.Toplumsal düzen kurallarının çeşitleri

Toplumda insan davranışını düzenleyen birçok kural vardır ve bu kurallar çeşitlidir.Ve bu kuralların arasında içerikleri,kaynakları,etkileri vb. farklılıklar vardır.Bu yüzden toplumsal düzen kuralları kendi arasında sınıflandırılır.

a)Hukuk Kuralları

aa)Hukuk kurallarının normatifliği:Emir,yasak veya izin

Hukuk kuralları anlam olarak her zaman "olması gereken şeyi" ifade ederler.Hukuk kuralları konu aldığı şeylerin yapılmasını ya emreder ya yasaklar ya da konu aldığı şeyin yapılmasına izin veya yetki verir.Hukuk kuralları daima emir,yasak,izin veya yetki içerir.Hukuk kurallarının bu özelliğine normatiflik denir.Normatif olmayan hiç bir cümle kural olamaz.Bir kural,belirsiz olabilir ama normatif olamaz.İçeriği belirsiz hukuk kurallarını mahkeme netleştirir.

bb)Hukuk kurallarının konusu:İnsan Davranışı

Hukuk kurallarının konusu daima insanların davranışlarıdır.İnsanların davranışını konu almayan kurallar hukuk kuralı değildirler.Ancak eski zamanlarda, hukuk düzeni insan dışındaki canlılarında davranışlarını düzenlemiştir.Modern hukuk düzenlerinde, hukuk kuralları yalnızca insan davranışlarını konu alır.Bir kurala aykırı olan şey insan değil,insanın davranışlarıdır.Kurala uymak veya uymamak insanın niteliği değil,insan davranışının niteliğidir.

Belirli bir davranış emreden kural, o davranıştan kaçınılmasını yasaklar.Belirli bir davranıştan kaçınılmasını emreden kurallar,o davranış yasaklar.Hukuk kuralları insanın topluma karşı olan davranışını düzenler,başka bir bireye karşı değil.

cc)Hukuk kurallarının koyucusu:İnsan iradesi

Hukuk kuralları bir emir,yasak veya izin içerir,insan davranışını düzenler ve insanın iradesi ile konulur. Hukuk kurallarının yaratıcısı insan iradesidir.İnsan iradesi tarafından konulmayan bir şey hukuk kuralı olamaz.Kural koyan irade yok ise hukuk kuralı yoktur.

Bir kuralın olabilmesi için kuralı koyan ve kuralın muhatabı olmak üzere en az iki kişi gerekir.Birinci kişi emri verir(kuralı koyar) ve ikinci kişi emri alır(kurala uyar).Ve ikinci kişi kuralın muhatabıdır.Kuralı koyan otorite ve kuralın muhatabı yok hukuk kuralı oluşamaz.

Hukuk kuralının konusu olan emir,hukuk düzeni tarafından yetkilendirilmiş bir emir olmalıdır.

dd)Hukuk kurallarının müeyyidesi:Cebir

Hukuk kuralları bir müeyyideye bağlanan kurallardır.Müeyyide,bir kuralın ihlaline karşı gösterilen bir cebir işlemidir.Müeyyideyi şöyle de tanımlayabiliriz: Müeyyide,bir kural ihlal edildiğinde, o kuralı ihlal eden kişinin göreceği tepkiye denir.

Cebir işlemiyle kişilerin cezalandırılması söz konusudur ve bu cezalandırmalar çeşitli yöntemlerle olur(Yaşama son verme:Ölüm cezası. Maddi ve manevi varlığa zarar verme : El-kol kesme,kırbaç cezası vb. Özgürlüğün kısıtlanması:Hapis vb. Ekonomik varlığa dokunulması:Para cezası,malların müsaderesi vb.). Cebir işleminde kişiye kuralı ihlal edilmemesi gerektiği gösterilir.Müeyyide bir cebirdir.Ancak müeyyide hukuki bir cebirdir,hukuk kuralına ihlal edenlere tepki olarak gösterilir,hukuk düzeninin öngördüğü ve bu öngörü ile düzenlediği bir cebirdir.Müeyyide sadece hukuki topluluğa atfedilebilir.Yani,müeyyideyi yalnızca devletin yetkili organları cebir ile icra edebilir.Cebrin icrası hukukun tekelindedir.

Hukuk kuralı,insan iradesi tarafından konulan ve insanların davranışlarını düzenleyen ve cebir ile müeyyidelendirilmiş emir,yasak ve izinlerdir.

Hukuk düzeni, insan davranışının insan iradesi tarafından yaratılan cebri düzenidir.

b)Din Kuralları

Din kuralları toplumsal düzen kuralları arasında önemli bir yeri vardır.Tanrı tarafından konulduğuna ve Peygamberler vasıtasıyla bizlere ulaşmış olduğuna inanılan bir takım emir ve yasaklara din kuralları denir.

Din kuralları ile hukuk kuralları arasında bazı farklar bulunmaktadır.

aa)Değişebilirlik bakımından:Hukuk kuralları çağın ihtiyaçlarına uyum sağlamak için değişkenlik gösterir ancak din kuralları zaman içinde değişmez niteliktedirler.Ama bir dinin kuralları çağın gerekliliğini karşılamıyorsa ve o din kuralları bozulduysa, Allah C.C o din yerine başka bir din gönderir.

bb)Amaç bakımından:Bazı yazarlara göre, din kuralları ilahi adaleti,hukuk kuralları ise nesnel adaleti gerçekleştirmeyi amaçlar.Bazı yazarlara göre ise, hukuk kuralları ile din kuralları toplumda barış,huzur ve güveni sağlamak isterler.

cc)Kaynak bakımından:Din kurallarının kaynağı ilahi iradedir,hukuk kurallarının kaynağı beşeri iradedir.Hukuk kuralları devletin yetkili organları tarafından konulur,din kuralları ise Tanrı tarafından konulur.

dd)Muhatapları bakımından:Hukuk kurallarının muhatabı, o hukuk kuralının geçerli olduğu topraklarda bulunan insanlardır. Din kurallarının muhatabı ise, o dine inanan insanlardır.

ee)Müeyyide bakımından:Hukuk kuralları ile din kuralları arasındaki fark müeyyideleri bakımındandır.Hukuk kurallarının müeyyidesi maddi,din kurallarının müeyyidesi ise manevidir.Hukuk kuralını ihlal eden kişi,bu dünyada müeyyide ile karşılaşır ancak din kuralını ihlal eden kişi, ahirette müeyyide ile karşılaşır.Din kurallarının müeyyidesi ölünce cehennem azabı çekme korkusudur.Bu müeyyideye maruz kalmak istemeyen insanlar din kurallarına uymaya azami önem gösterirler.

Bazı ülkelerde bir din kuralını devlet zorla uygulamak istiyorsa o ülkede o din kuralı bir hukuk kuralı olmuş demektir.

Din kuralları, ilahi irade tarafından konulduğuna inanılan ve insan davranışlarını düzenleyen,ahirette cehennem azabı çekme korkusuyla müeyyidelendirilen emir ve yasaklardır.

c)Ahlak Kuralları

Ahlak kuralları, insanların kendilerine ve diğer insanlara karşı olan ödevlerini gösteren ve düzenleyen birtakım davranış kurallarıdır.İnsanların davranışlarını düzenler.Ahlak kuralları kendi içinde ikiye ayrılır.(Kişisel Ahlak Kuralları, Toplumsal Ahlak Kuralları)

-Kişisel ahlak kuralları:İnsanların kendi nefesine karşı ödevlerini gösteren ahlak kurallarıdır.

-Toplumsal ahlak kuralları:İnsanların diğer insanlara karşı olan ödevlerini düzenleyen ahlak kurallarıdır.

Ahlak kuralları ile hukuk kuralları arasında birçok fark vardır.

aa)Amaçları bakımından:Bazı yazarlara göre,ahlak kuralları ile hukuk kuralları arasında amaçları bakımından farklılık vardır.Hukukun gayesi adaleti sağlamaya çalışmaktır,ancak ahlakın gayesi ise namus gibi önemli kavramlardır.Başka yazarlara göre de hukuk kuralları da ahlak kuralları da toplum düzenini sağlamaya çalışırlar. Unutmayalım ki ahlak kuralları ile hukuk kuralları arasındaki farklara amaçlar açısından yaklaşmak doğru değildir.

bb)Dışlık-İçlik bakımından:Ahlak kuralları dışı veya içe dönük olabilirler.Hukuk ise sadece dışı dönüktür.Hukuk dış dünyaya yansımamış şeylerle ilgilenmez.

cc)Kaynak bakımından:Hukuk kurallarının kaynağı devletin yetkili organlarıdır ve hukuk kurallarının koyucusu ile muhatapları aynı kişiler değillerdir.Ancak, ahlak kurallarının muhatabı da yaratıcısı da aynı kişidir.Ahlak kuralları insanların kendi vicdanı tarafından konulur.Hukuk kuralları,bireyin iradesi dışında devletin yetkili organlarının koyduğu kurallardır.Ancak ahlak kuralları,insanların vicdanlarından doğan

kurallardır.Bu yüzden ahlak kurallarının koyucusu insan vicdanıdır.Ahlak kuralını koyan kimse ile uyması gereken kimse aynı kişilerdir.

dd)Muhatapları bakımından:Ahlak kurallarının da din kurallarının da muhatapları insanlardır.Ancak hukuk kurallarının koyucusu ile muhatapları farklı kişilerdir.Ahlak kurallarını koyan ile muhatap aynı kişilerdir.

ee)Uygulayıcıları bakımından:Hukuk kuralının ihlali halinde bu ihlali saptayacak ve bu kuralı uygulayacak olan bireyin kendi dışında hukuk düzeni tarafından yetkilendirilen kişi ve makamlar vardır.Bir davranışın hukuka aykırı olup olmadığına bu makamlar karar verir.Ahlak kurallarında ise, bir davranışın ahlaka uygun olup olmadığına karar veren kişi, o davranışı yapan kişinin vicdanıdır.

ff)Hak-Ödev Bakımından:Hukuk kuralları kişilere haklar ve yükümlülükler getirir ancak ahlak kuralları kişilere sadece ödev yükler.Ahlak kuralları hak(yetki) vermez.

gg)Müeyyide bakımından:Hukuk kurallarının cebri müeyyidesi vardır ancak ahlak kurallarının böyle bir müeyyidesi yoktur.Ahlak kurallarının müeyyidesi kişinin duyduğu vicdan azabıdır.

Ahlak kuralları,insanın kendi vicdanı tarafından konulan,insanın kendi davranışlarını düzenleyen ve vicdan azabı ile müeyyidelendirilmiş emir ve yasaklardır.

d)Görgü Kuralları

İnsanların,toplumsal ve diğer fertlerle olan ilişkilerinde uyma zorunda oldukları davranış kurallarında görgü kuralları denir.

Görgü kurallarının toplum için faydaları vardır.Görgü kurallarına uyulduğunda,insanları birbirine yaklaştırır ve insanların arasında daha sıkı bağlar kurulur. Bu nedenle toplumu olumlu etkiler.Görgü kuralları ihlal edilirse toplumun temelleri sarsılmaz.Çünkü görgü kuralları hayatı süsleme kurallarından ibarettir.

Görgü kuralları uluslararası ilişkilerde,hanedanlar arasında ve diplomasi alanında çok önemlidir.

Görgü kuralları ile hukuk kuralları arasında birçok fark vardır.

aa)Kaynak bakımından:Hukuk kurallarının koyucusu devlettir,görgü kurallarının koyucusu belirli bir toplumsal çevredir.

bb)Muhatapları bakımından:Hukuk kurallarının da görgü kurallarında muhatabı insandır.Ancak hukuk kuralları ülkedeki herkesi kapsar iken görgü kuralları belirli bir toplumsal çevreyi kapsar.

cc)Müeyyide bakımından:Hukuk kuralları cebri müeyyideye sahiptirler ancak görgü kurallarının müeyyidesi o kişi o toplumsal çevreden dışlamaktır.Görgü kuralına uymayanlar "kaba","saygısız","görgüsüz","kaba" olarak nitelendirilir.Bu kuralı ihlal eden kimselerden toplum nefret etmez.

e)Örf ve Âdet Kuralları

Örf ve adet,bir toplumda uzun süreden beri uygulana gelmiş davranış kurallarıdır ve toplumun fertleri,o kurala uyulmasının gerekli olduğuna inanarak o kurala uyar.İnsanlar,toplumda saygı görebilmek için örf ve adet kurallarına uyar.Eğer örf ve adet hukuku kurallarına uyulmazsa,toplumdaki itibar kaybedilir.Örf ve adet hukukunun hiçbir maddi yaptırımı yoktur.Yani kimse örf ve adet'e zorla uydurulamaz.Ancak örf ve adet bazen öyle bir baskıda bulunur ki,kişiler kanunda suç olan fiili dahi işlerler.Bunun nedeni ise toplumda saygı görmekten başka bir şey değildir.

Örf ve adet kuralları kendi içerisinde ikiye ayrılır

-Hukuki örf ve adet kuralları:Süreklilik,genel inanç ve devlet desteği unsurları içeren örf ve adet kurallarıdır.Bu tür örf ve adet kuralları,hukukun kaynağı olarak gösterilir.

-Alelade örf ve adet kuralları:Süreklilik ve genel inanç unsurlarını içeren örf ve adet kurallarıdır.Her toplumda iyi veya kötü alelade örf ve adet kuralları mevcuttur.Bazı alelade örf ve adet kuralı devlet desteğine sahip olmuşlardır.(Hukukun kaynağı olmuşlardır ve hukuki örf ve adet kuralı olmuşlardır.)

Alelade örf ve adet kuralları,toplum içinde uzun süreden beri tekrarlanan ve toplumun kendisine uyulmasını zorunlu saydığı ortak davranış kurallarıdır.

Alelade örf ve adet kurallarının iki unsuru vardır.

-Maddi Unsur(Süreklilik ve Eskilik):Toplum içinde bir davranışın örf ve adet kuralı olabilmesi için,toplum tarafından uzun süreden beri sürekli olarak uygulanması gerekir.Gelip geçici davranışlar maddi unsur içermez.

-Manevi Unsur(Genel İnanç)

Çok eski zamanlardan beri sürekli olarak tekrarlanan bir davranışın örf ve adet kuralı olabilmesi için,topluma o kurala uyma zorunluluğu inancı yerleşmelidir.Bu iki unsuru yerine getiren kurallar alelade örf ve adet kurallarıdır,toplumsal hayatı düzenler ve yavaş bir süreç içinde oluşurlar.

Örf ve adet kuralları genel ve özel nitelikte olmuşlardır.Genel nitelikte olanlar,toplumun her kesimini ilgilendirir. Özel nitelikte olanlar ise belli bir meslekle ilgili olan örf ve adet kurallarıdır.

Örf ve adet kuralları genel ve yerel nitelikte olabilirler.Genel nitelikte olanlar bütün ülkede geçerli olurlar.Yerel nitelikte olanlar belli bir bölgede geçerli olurlar.

Alelade örf ve adet kuralları ile hukuk kuralları arasında çeşitli farklar vardır.Hukuki örf ve adet hukuk kuralları da bir hukuk kuralı oldukları için burada alelade örf ve adet kurallarının ve hukuk kuralının farkından bahsebilebilir.

aa)Kaynak bakımından:Hukuk kuralları devletin yetkili organları tarafından,önceden belirlenen usüllere göre konulur.Ve hukuk kurallarının konulması merkezileştirilmiştir.Ancak alelade örf ve adet kuralları merkezi bir otorite tarafından konulmaz.Belirli bir konuda, uzun zaman boyunca bireylerin sürekli aynı davranışı tekrarlaması ve bu davranışa uyma zorunluluğu inancına bağlı olarak doğarlar.Örf ve adet kuralları toplumun üyeleri tarafından çıkarılır ve bu kuralı çıkaranlar aynı zamanda bu kuralın muhataplarıdır.Örf ve adet kuralları adem-i merkezidir.

bb)Muhatapları bakımından:Hukuk kurallarının muhatapları ülke sınırından bulunan herkeştir.Ancak örf ve adet kurallarının muhatapları belirli bir toplumsal çevrede bulunan insanlardır.

cc)Uygulayıcıları Bakımından:Hukuk kuralının ihlal edip edilmediğini devletin yetkili organları tespit eder.İhlal edildiği tespit edilen kuralı ihlal eden kişi cebir ile müeyyideye maruz kalır.Alelade örf ve adet kurallarının ihlal edilip edilmediğini saptayacak kişiler toplumsal çevredir.Bu kuralları ihlal eden kişilere tepkiyi verecek olanlar yine toplumsal çevre veya toplumsal çevrenin görevlendirdiği kişi veya kişilerdir.

dd)Müeyyide bakımından:Hukuki nitelikteki örf ve adet kurallarının müeyyidesi ile hukuk kurallarının müeyyidesi aynıdır,ancak alelade örf ve adet kuralları ile hukuk kurallarının müeyyidesi aynı değildir.Hukuk kuralları merkezileştirilmiş müeyyide ile donatılmışlardır.

Müeyyideleri bakımından örf ve adet kuralları üç çeşittir(Teamül,adet,örf)

Teamüller,hafif derecede müeyyidesi olan örf ve adet kurallarıdır.Teamüllerin müeyyidesi ayıplama ve kınamadır.Adetler,orta derecede müeyyidesi olan örf ve adet kurallarıdır.Adetleri çiğneyen kişi gruptan veya toplumsal çevreden atılır.Örfler ağır müeyyideye sahip örf ve adet kurallarıdır.Örfün çiğnenmesi halinde kişinin vücut bütünlüğüne veya yaşam hakkına son verilebilir.

Örf ve adet kuralları, içinde yaşanan sosyal çevre tarafından uzun süreden beri tekrarlanmak suretiyle konulan ve insan davranışlarını düzenleyen ve kınama,dışlama ve linç gibi müeyyideleri olabilen emir ve yasaklardır.

f)Toplumsal Düzen Kurallarının Ortak Fonksiyonu

Toplumsal düzen bu kurallarının ortaklaşa işletilmesi sonucu sağlanır.Bu kurallar birbirlerini tamamlar.

	HUKUK KURALLARI	DİN KURALLARI	AHLAK KURALLARI	ÖRF VE ADET KURALLARI	
Normatiflik	Var	Var	Var	Var	
Muhatabı	İnsanlar	İnsanlar	İnsanlar	İnsanlar	
Koyucusu	Devlet	İlahi idare	İnsan Vicdanı	Toplum	
Müeyyide	Cebri Nitelikte	Cehennem Korkusu	Vicdan Azabı	Ayıplama,dövme,kınama,linç vb.	

Hukuk kurallarının sınıflandırılması

Hukuk kuralları nitelikleri bakımından 4 farklı şekilde sınıflandırılabilir.

a)Emredici Hukuk Kuralları(Ahkam-ı amire):**Kendilerine mutlak surette uyulması gereken hukuk kurallarıdır.**Ve bireyler bu kuralların aksine bir anlaşma yapamazlar,bireyler bu kuralları kendi iradeleri ile bertaraf edemezler.İnsanlar bu kurallara uygun davranışlar göstermek zorundadır.

Bir hükmün emredici olup olmadığına içeriğine bakılarak karar verilebilir.Emredici hükümlerde "mükelleftir","yasaktır","geçersizdir" vb. kesin ifadeler içerir.

aa)Emredici hukuk kurallarının konuluş nedenleri

Emredici hukuk kurallarının konuluş nedenleri, kamu düzeni, genel ahlak ve adap ve zayıfların korunması düşüncesidir.

bb)Emredici hukuk kurallarının müeyyideleri

Emredici hukuk kuralları butlan ve yokluk gibi ağır müeyyidelere bağlanmıştır.

Yokluk,işlemin hiç oluşmadığı sayılmasıdır.

Butlan,bir hukuki işlemin baştan itibaren hukuki sonuçlarını meydana getirememesi veya sonradan da geçerli kılınamaması denir.

b)Tamamlayıcı Hukuk Kuralları

Tamamlayıcı hukuk kuralları tarafların serbest iradeleriyle bir hususu düzenlemedikleri takdirde uygulanan hukuk kuralıdır.

Tamamlayıcı hukuk kurallarında taraflar tamamlayıcı hukuk kuralının aksine bir sözleşme yapabilirler.Ancak böyle bir sözleşme yapmamışlarsa ortaya bir boşluk çıkar.Ve bu boşluğu tamamlayıcı hukuk kuralları doldurur.

Bir kuralın tamamlayıcı hukuk kuralı olduğunu anlamak için kuralın tamamlayıcı olup olmadığına bakılır.Buna da kuralın metnine bakılarak ulaşılabilir."Hilafına hüküm bulunmadıkça","aksi kararlaştırılmamışsa" gibi kelimeleri içeren hukuk kuralları tamamlayıcı hukuk kurallarıdır.

c)Yorumlayıcı Hukuk Kuralları

Bireylerin birkaç anlama gelen beyanlarını ve hareketlerini yorumlayan hukuk kurallarına yorumlayıcı hukuk kuralları denir.Yorumlayıcı ve tamamlayıcı hukuk kuralları zorunlu olmamaları bakımından birbirlerine benzer.Ancak,tamamlayıcı hukuk kuralları belirli bir husus taraflar arasında hiç kararlaştırılmamış olması halinde uygulanır,yorumlayıcı hukuk kuralları ise taraflarca kararlaştırılan ancak anlamı belirsiz olan hususlarda kullanılır.

d)Tanımlayıcı Hukuk Kuralları

Bir hukuki kavram veya kurumu tanımlayan kurallara tanımlayıcı hukuk kuralları denir.

e)İlga Edici Hukuk Kuralları

Bir hukuk kuralını yürürlükten kaldıran hukuk kurallarına ilga edici hukuk kuralları denir.

Yokluk ve Butlan

Yokluk,bir hukuki işlemin kanunun öngördüğü unsurlarından en az birine uyulmadığı halinde o işlemin hiç gerçekleşmemiş sayılmasına denir.Bu işlem keenlemyekün'dür.Yani,hukuken hiç doğmamış bir işlemdir.

Butlan,bir hukuki işlemin baştan itibaren hukuki sonuçlarını meydana getirmemesi veya sonradan da geçerli kılınamaması demektir.Butlan kendi içinde ikiye ayrılır.(Mutlak butlan-Nispi butlan)

aa)Mutlak butlan(Kesin Hükümsüzlük):Bir hukuki işlemin,kanunun öngördüğü kurucu unsurları bulundurmamakla birlikte,kanunun emredici hükümlerine aykırı olmasıdır.Eğer bir hukuki işlem kanunun öngördüğü kurucu unsurları bulundurup,kanunun emredici hükümlerine aykırı oluyorsa o hukuki işlem mutlak butlanla malüldür.

Mutlak butlan ile yokluk birbirlerinden ayrı kavramlardır.Yoklukla malül olmuş işlem,hukuken hiç doğmamıştır.Mutlak butlan ile malül olan bir işlem ise hukuk aleminde doğmuştur ama geçersizdir.

-Mutlak butlanın başlıca özellikleri

*Mutlak butlan herkes tarafından ileri sürülebilir.Bir hukuki işlemin mutlak butlan ile malül olduğu yolundaki iddia hiçbir zaman zamanaşımına uğramaz.Hakim butlanı re'sen göz önüne alır.

*Mutlak butlan sebebinin ortadan kalkması,baştan mutlak ile malül olan işlemi geçerli hale getirmez.O işlem hala mutlak butlan ile malüldür.

*Tarafların sonradan anlaşmaları halinde de mutlak butlan ile sakat olan hukuki işlem geçerlilik kazanamaz.

bb)Nispi Butlan

Kanunun öngördüğü unsurlara sahip olan ve kanunun emredici hükümlerine de aykırı olmayan bir işlem, o işlemi oluşturan iradede bir sakatlık varsa nispi butlan ile malüldür.Nispi butlan , öyle bir müeyyidedir ki, başta geçerli olan bir işlemin, tarafların birinin o işlemin iptalini istemesiyle geçersiz hale gelir.

Mutlak butlan ile nispi butlan arasında bazı farklar vardır

-Mutlak butlan müeyyidesi kamu düzeni,genel ahlak gibi şeyleri korur.Nispi butlanın koruduğu şey,kişinin kendi çıkarıdır.

-Mutlak butlan,kamunun çıkarına hizmet ettiği için herkes tarafından ileri sürülebilir.Nispi butlan,ancak menfaatine zarar verilen kişi tarafından öne sürülebilir.

-Hakim mutlak butlanı kanun gereği re'sen dikkate alır.Nispi butlanı ise ancak ilgili kişinin talebi ile üzerine dikkate alabilir.

-Mutlak butlanda hakimın hükmüyle hukuki işlem,başlangıcından itibaren tamamen ortadan kalkar.Nispi butlanda ise,hukuki işlem mahkeme kararından sonra kalkar.Nispi butlan mahkeme sonuçlanıncaya kadar geçerli bir hukuki işlemdir.

-Mutlak butlan ile sakat olan işlemlerde zaman aşımı yoktur.Nispi butlanda ise zaman aşımı vardır.Kanunun öngördüğü süre içerisinde,zarar gören kişi nispi butlan sebebine dayanarak dava açmazsa,kanun öngördüğü süre dolduktan sonra bir şey yapamaz.Kanunun öngördüğü süre geçtikten sonra bir kişi nispi butlana dayalı bir dava açamaz.

-Mutlak butlan durumunda tarafların antlaşması,geçersiz olan bir işleme izin vermelerinin etkisi yoktur.Nispi butlanda ise tarafların antlaşması ile sakat olan hukuki işlem sıhhat kazanır.

BÖLÜM 2> HUKUKUN TANIMI

A)HUKUKUN TANIMI

Hukuk,insanların davranışlarını ve birbirleri olan ilişkilerini düzenleyen,uyulması müeyyideye bağlanmış sosyal kurallar bütünüdür.

1.Mantıki bakımdan hukuk

Hukukun pek çok tanımı vardır.Bunların bazıları kabul edilmiş bazıları kabul edilmemiştir.Bunların kabul edip edilmemesinde hukukun tanımında kullanılan anlayış,görüş ve düşüncelerinin yeri vardır.

2.Mahiyeti bakımından hukuk(Mahiyet,içerik,asıl anlamına gelir.)

-İnsan ürünü olduğu görüşü: Bir anlayışa göre,toplum ile birlikte varolan hukuk,toplumu oluşturan insanların ürünüdür ve insanlar tarafından meydana getirilmiştir.İnsanların birbirleri ile ilişkilerinde uyma zorunluluğu duydukları birtakım kurallar hukuku meydana getirir ve bu kuralların ihlali bir yaptırım(müeyyide) gerekir.

İnsan davranışlarını düzenleyen bu kurallara objektif hukuk denir. Objektif hukuk, belli bir ülkede, belli bir zamanda insanların davranış serbestliğinin sınırlarını tespit eden, kişiler arasındaki ilişkiyi düzenleyen ve aykırı hareket edilmesi durumunda yaptırım emreden ve yasaklayan kurallardır. Subjektif hukuk, kişilere bir takım hak ve yetkiler tanır. Subjektif haklar, anak objektif hukukun sınırları içinde kullanılabilir.

-Diğer Çeşitli Görüşler(Sayfa 71 i okuyun)

3.Konusu,amacı ve kaynağı bakımından hukuk

Hukukun konusunda az çok bir uzlaşma vardır.Hukuk,insanların davranışlarını ve birbirleriyle olan ilişkilerini düzenleyen,uyulması müeyyideye(devlet zoruna) bağlanmış sosyal kurallar bütünüdür. Hukukun kaynağı ve amacı bakımından uzlaşma yoktur ancak hukukun amacını ve kaynağını içeren tanımlar yapılabilmektedir.Hukuk,toplumun genel çıkarını veya bireylerin ve toplumun ortak iyiliğini sağlamak amacıyla yetkili makam tarafından konulan ve devletin koyduğu müeyyideyi içeren sosyal kurallar bütünüdür.

4.Sosyolojik gerçeklik bakımından hukuk

Hukukun tanımı konusunda uzlaşmazlık çıkmasının nedeni,hukuk tanımına sosyolojik gerçeklerin dışında bir işlev yüklenmesinden kaynaklanmaktadır.Hukukun tanımı,hukuk bilimiyle doğrudan ilişkilidir ve hukukun tanımı,hukuk biliminin incelediği konuları bütünüyle kapsamalıdır.

2.Hukuk Tanımlarının Tipolojisi Ve Değerlendirme

aa)Metinci,şerhçi ve yorumcuların tanımı

Hukuk ile kanunun arasında bir ayrılık ve bir beraberlik vardır.Bu anlayışa göre büyük tedvin hareketleri olmadan önce hukuk mevcut değilmiş duygusu vardır.Tedvin,yazısız kuralların yazılı hale getirilerek büyük kanunnameler olarak toplanmasıdır.

bb)Filozofların tanımı

Filozofların tanımlarında dikkat çeken şey,filozofların tedvin hareketlerinden önce,özellikle hukuk felsefecilerinin hukuku tanımlamaya girişmeleridir.Hukuk ve kanunun tanımını ayrı ayrı yapmışlardır.

cc)Sosyologların tanımı

dd)Modern hukukçuların tanımı

B.Hukukun İşlevleri

Hukukun işlevleri üç genel başlıkta toplanabilir.Bu üç işleve göre tanım yapmak istersek, şu tanımı yapabiliriz.**Hukuk,adalete yönemiş bulunana bir toplumsal yaşam düzenidir.**

aa)Düzen

Toplum içinde yaşama zorunluluğu bulunan insan,hayatını sürdürebilmek için ihtiyaçlarını karşılamalıdır.Bu ihtiyaçlarını karşılarken, insanların birbirleri arasında rekabet ve çatışma ortaya çıkar.İnsanların birbirleriyle barış içerisinde yaşamaları ve toplumsal düzenin korunması için hukuk şarttır.

-Hukuk düzeni ve barış:Hukuk düzeni, birtakım kurallarla toplumdaki çatışma ve mücadeleyi denetim altında tutar.

-Hukuk düzeni ve Güvenlik:Bireylerin birbirleriyle ilişkilerini düzenleyen ve toplum içinde güç kullanılmasını sınırlandıran hukuk,güçlünün güçsüzü ezmesini engeller ve insanları birbirlerine karşı korur.Hukuk düzeninin güvenilir olması,hukuk güvenliğiyle yakın ilişkidir.

-Hukuk düzeni ve eşitlik:Hukuk,bireysel özellik ve ayrıcalıklara göre değil,düzenlenen bütün konu ya da durumları eşit bir şekilde düzenlemelidir.Hukuk düzeninin eşitlik ilkesini temel alması anayasal düzenlemelerde vazgeçilmez bir unsur olarak kabul görmüştür. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahipler ve devlet bu eşitliği sağlamla yükümlüdür.Hiçbir zümreye imtiyaz verilemez.

-Hukuk düzeni ve özgürlük:Özgürlük, herhangi bir sınırlamanın yada engelin bulunmamasını çağırır.Hukuk ise sınırlandırma ve daraltma anlamına gelirse de , özgürlüğün var olmasının önşartı hukuktur.Hukuk,insanlara sınırlı ve sürekli bir özgürlük verir.İnsanlar istediğini yapsalardı,toplumda kaos olmazdı.

bb)Toplumsal ihtiyaçların karşılanması

Bir toplum düzeni olarak var olabilmek ve varlığını sürdürebilmek için hukukun bireylerin ve toplumun ihtiyaçlarını karşılayabilmek,bu ihtiyaçların değişen şartlarına uymak zorunluluğu vardır.Toplumsal ihtiyaçları karşılayamayan hukuk,gerçeklikten uzaktır.

-Biyolojik ihtiyaçların karşılanması:Toplumu oluşturan insanların biyolojik ve ihtiyaçlarını dikkatli bir şekilde göz önünde bulundurma zorunluluğu vardır.

-İktisadi ihtiyaçların karşılanması:İnsanın ve toplumun varlığını sürdürmenin önemli yönlerinden biri olan iktisadi ihtiyaçların karşılanması gerekir.Hukuk her türlü iktisadi faaliyetlerin gereğine uymalıdır.

-Siyasi ihtiyaçların Karşılanması:Hukuk insanların siyasi ihtiyaçlarını karşılar.

-Kültürel ihtiyaçların karşılanması:Toplum kültürel bir varlıktır.Hukuk insanların kültürel ihtiyaçlarını karşılar.Hukuk,kültürel bazı şeyleri hukuk kuralı yapar.Bu durumda insanlık kültür temelli hukuk kuralı oluşturur.

cc)Adalet işlevi ya da amacı

Adalet kavramı,hukukta en çok tartışılan kavramlardan biridir.Aristoya göre adalet fazilettir.Fazilet ise kişinin insanlık uğrunda görevlerini yerine getirmesidir.Ulpianus'a göre şerefli yaşamaktır,başkalarına zarar vermemek ve herkese hakkını vermektir.Grotius'a göre adalet söze bağlılıktır(ahde vefadır).Kant'a göre adalet,"şerefli yaşamak,kimseye zarar vermemek,herkese payına düşeni vermek".Kant bu düşüncelerini ulpianustan almıştır.

Hukuk okulları arasında adalet kavramına en çok önem veren hukuk tabii(doğal-ideal) hukuk koludur.Tabii hukuk anlayışına göre hukuk adalet ile tanımlanır.Hukukun geçerliliğini adalet kurar.Pozitif hukuk,adaletin gereklerine uyduğu sürece ölçüde geçerlidir.Bir emir adil değilse geçersizdir.Tabii hukuk teorisine göre , pozitif hukuka adil olduğu sürece itaat edilir.

Aristodan kaynaklanan ayrıma göre adalet ikiye ayrılır.

--Denkleştirici adalet:**İnsanların kişisel ve özel durumlarına bakılmaksızın aynı muameleye tabi tutulmasıdır.**Denkleştirici adalet,bir hukuki ilişkide herkesin verdiği oranda karşılık almasını ister.Kişiler

arasındaki hukuki ilişkilerde edim ve karşı edim eşitliği aranır.Mal ve bedel,zarar ve tazminat,suç ve ceza arasında mutlak eşitlik vardır.

--Dağıtıcı Adalet:**Değerlerin dağıtılmasında herkesin yeteneğine ve toplum içindeki durumuna göre pay almaldır.**Bu adalet çeşidinde mutlak bir eşitlik değil,nispi bir eşitlik düşüncesi vardır.Bu anlayışa göre kişi hakları ve ödevleri kişinin durumuna,niteliğine ve yaptığı işe göre değişir.

Denkleştirici adalet birçok durumda yetersiz kalır.

Vergi hukukunda herkesten vergi alınması denkleştirici adalete uygundur.Dağıtıcı adalete aykırıdır.Toplumda daha fazla hizmet edenin daha fazla para kazanması dağıtıcı adalete güzel bir örnektir.

Sosyal devlet ilkesi gereği dağıtıcı adalet düşüncesine dayanan,ama nimet-külfet ilişkisini terse çeviren uygulamalar da vardır.

Adaletin kavramının yanında nesafet(hakkaniyet) kavramından da bahsedilir.Hukuk kuralı genel ve soyuttur.Genel ve soyut olan hukuk kuralı bireysel ve ölse durumlara olduğu gibi uygulanması bazı adaletsizliklere yol açar.Hakkaniyet,insaf,merhamet ve şefkat hisleriyle yumuşatılmış ve şiddeti hafifletirilmiş adalettir.

Hukukta nesafet ancak hakim tarafından hukuk kurallarının olaylara uygulanmasında dikkate alınabilir.MK4e göre hakimler hakkaniyete uygun karar verebilirler.

Ceza hukukunda da hakim nefaset ile karar verebilir.Cezanın alt veya üst sınırını belirlerken nefasetli yaklaşır.

C.HUKUK VE YAPTIRIM

Hukuk kuralları insanlara bir davranışı emreder veya yasaklar.Hukuk kurallarının emrettiği davranışları insanlar çoğu zaman kendiliğinden yaparlar,ancak hukuk kurallarının yasakladıklarından genelde uzak durmaya çalışırlar.Hukuk kuralları emrediciliğinin yanında birde yaptırım(müeyyide) içerirler.

a)Müeyyide:**Bir hukuk kuralının ihlaline tepki olarak gösterilen ve hukuk düzeni tarafından öngörülen cebire müeyyide denir.**

aa)Müeyyidenin unsurları

*Müeyyide hukuk kuralının ihlaline tepki olarak gösterilir.(Hukuk kuralını ihlaline karşı gösterilmiyorsa,o kişinin maruz kaldığı cebir,ceza hukuku bakımından bir suç,borçlar hukuku açısından da haksız fiildir.Bu cebiri devlet uygulasa da farketmez.)

*Gösterilen tepki,kişinin hoşuna gitmez ve kişiye zarar veren bir tepkidir.Bu tepkiye cebir adı verilir.(Cebir,kişinin yaşamına,sağlığına,özgürlüğüne verilen zarardır.)

*Hukuk kuralının ihlaline tepki olarak gösterilen bu cebir,herhangi bir cebir değildir.Hukuk düzeninin öngördüğü cebirdir.

b)Müeyyide gereksiz midir?

Bazı yazarlara göre,insanlar hukuk kurallarına yaptırımdan korktukları için değil,isteyerek uyduklarını düşünmektedirler.Bu anlayışa göre hukuk düzeninin etkililiği sadece kuvvetle sağlanamaz.Hukukta kuralların ihlali istisnadır.Aslolan kurallara uyulmasıdır.

Kuşkusuz birçok insanın cebir olmaksızın hukuk kurallara uyduğu yadsınamaz bir gerçektir.Bu nedenle yukarıdaki düşüncede bir hakikat payı vardır.Bu düşünceden yola çıkılarak müeyyidenin gereksiz olduğu öne sürülemez.

c)Müeyyidesiz hukuk kuralları olabilir mi ?

-Yaptırımsız hukuk kuralı olabilir görüşü

Bu görüşü savunanlar,hukuk kuralının ya da düzeninin bir cebir düzeni olduğunu kabul eder ve yaptırım içeren hukuk düzeninde yaptırımsız kuralların olabileceğini düşünürler.

-Yaptırımsız hukuk kuralı olamaz görüşü

Bu görüşü savunanlara göre,bir hukuk düzeninde yaptırımsız hukuk kuralları olamaz.Yaptırımsız olarak görülen hukuk kuralları iki şekilde değerlendirilmektedir.(Hukuken anlamsız kurallar-Bağımlı Kurallar)

--Hukuken anlamsız kurallar:Usûlüne uygun olarak yasa koyucu belli bir davranışı emrederken,buna aykırı hareket edilmesi halinde yaptırım olarak bir zorlayıcı işlem ihdas etmeyebilir.Bir davranışı emreden,izin veya yetki veren bir kural niteliği sunmuyorsa,bu işlem usulüne göre kabul edilmiş olsa bile hukuken anlamsızdır.Hukuku zorlayıcı düzen şeklinde nitelendirilmeyen her tanımı reddetmek gerekir.

--Bağımlı kurallar:Kelsen'e göre her hukuk kuralı tek tek zorlama işlemi öngörmese de hukuk düzenini zorlayıcı düzen olarak nitelendirmek gerekir.Çünkü zorlama işlemi doğurmayan kurallar,zorlama işlemi koyan diğer kurallara bağlı olarak geçerli olan bağımlı kurallardır.

d)Müeyyide Çeşitleri

Müeyyideler kamu hukuku ve özel hukuk müeyyideleri olarak ikiye ayrılır.Kamu hukuku ve özel hukuk müeyyideleri kendi içinde de ayrılır.

aa)Özel hukuk müeyyideleri

Cebri icra:**Bir borç ilişkisinde,borcunu yerine getirmeyen borçlunun,devlet gücü aracılığıyla,bu borcunu zorla yerine getirilmesini sağlayan bir müeyyidedir.**Borç doğuran işlemlerde yükümlülüklerini yerine getirmeyen kimselere karşı devletin yetkili kıldığı makam ve kişiler tarafından uygulanan ve borcun yerine getirilmesini sağlayan tedbirlerin bütünüdür.Ödünç verilen eşya iade edilmemişse(aynen teslim).

Cebri icraya konu olan alacaklar,özel hukuk ve kamu hukuku ilişkilerinden kaynaklanabilir.Özel hukuk ilişkisinden kaynaklanan alacaklar,bir borç ilişkisinden,malvarlığı haklarından veya şahsi haklardan kaynaklanabilir.Özel hukuk ilişkilerinden kaynaklanan yükümlülükler genelde icra daireleri tarafından cebren icra edilir.

Tazminat:**Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren kişiye bu zararın ödettirilmesidir.**Tazminat haksız fiil sonucu doğar.(MK 49/2).Tazminat sözleşme şartlarına uyulmamasından dolayı da ortaya çıkar.Tazminatın hangi şartlarda oluştuğuyla borçlar hukuku ilgilenir.

Geçersizlik:Butlan ve Yokluk.Bu konuyu yokluk ve butlan konusunda bahsettiğimiz için burada yazılmamıştır.

bb)Kamu hukuku müeyyideleri(Ceza ve İdari müeyyideler olmak üzere 2 ye ayrılır.)

-Cezai Müeyyideler:Ceza hukukunun müeyyidesi cezadır.Cezalar ağırlıklarına göre çeşitlere ayrılırlar.TCK ceza olarak ağırlaştırılmış müebbet,müebbet hapis ,süreli hapis ve adli para cezası verir.Bunlar dışında ehliyet-ruhsatın geri alınması,belli bir şeyi yasaklama,kamuda çalıştırma gibi cezalar da vardır.

-İdari müeyyideler(İdare Hukuku Müeyyideleri)

*Özel Kişilere Karşı Müeyyideler

İdare hukuku alanında,özel kişilere karşı,idari para cezası,mülkiyetin kamuya geçirilmesi,elkoyma,yıkım,sürücü belgesinin geri alınması işyerinin kapatılması,baro kaydının silinmesi gibi bir sürü idari müeyyideler vardır.Bu müeyyideleri mahkemeler vermez,idare verir.İdare,hürriyetten mahrum edici bir idari müeyyide uygulayamaz.Bu cümlelerin unutulmaması gerekir.(Ay 38)

Disiplin cezaları da birer idare hukuku müeyyidesidirler.Disiplin cezaları,idari kararlardır ve bunlara karşı idari yargıda dava açılır.

*İdareye Karşı Müeyyideler

İdare(kamu tüzel kişileri), yaptıkları eylem ve işlemlerle hukuk kurallarını ihlal edebilirler.Bu durumda idare mahkemeleri idare aleyhine bazı müeyyideler verir.(Yokluk,iptal,tazminat)
Yokluk ve tazminatı açıkladığımız için burada sadece iptali açıklayacağız
İptal:Hukuka aykırı olan bir idari işlemin geçersizliğinin bir mahkeme tarafından tespit ve ilan edilmesidir.İdari işlemin iptali davası idare mahkemesinde açılır.Mahkeme kararıyla iptal edilen eylem,başlangıcından itibaren kalkar.Yani iptal kararları geriye yürür.

D.YAPTIRIMIN TARİHİ GELİŞİMİ

Geçmiş dönemlerde de kurallar ihlal ettiğinden,geçmiş dönemlerde de yaptırımın önemi hep vardı.Yaptırımlar geçmişten beri uygulanmıştır,ancak günümüzde uygulanan müeyyide ile geçmişte uygulanan müeyyide aynı değildir.Yaptırım üç farklı süreçten geçmiştir.

-Şahsi öç alma:Çok eski çağlarda insanlar şahsi öç olarak adlandırılan yaptırım biçimini uygulamıştır.Şahsi öç sistemine göre,herkes kendine haksız davranışta bulunan kişileri dilediği gibi cezalandırırdı.Mağdur cezalandırma hakkını dilediği gibi kullanırdı.Ancak zarar veren hareketler bir topluluğa karşı yapılmış ise,zarar veren kişi ya toplumdan dışlanır ya da öldürülürdü.Fail ile mağdur farklı toplulukta ise şahsi öç alma sistemi sonuna kadar uygulanırdı.

--Şahsi öcün sınırı nesnel olarak belirlenmediği için,şahsi öcün şiddeti kişiden kişiye değişebiliyordu.Ve çoğunlukla gösterilen şiddet aşırı derecedeydi.

--Şahsi öç,fiili işleyenlerle beraber onun yakınlarına da yönelerek zincirleme bir şekilde devam ediyordu.Öç alan kişi,ölçüyü kaçırdığında failin yakınlarına da zarar vererek günümüzde adı kan davası olarak adlandırılan bir şey ortaya çıkıyordu.Günümüzde hala kan davası devam etmektedir.

-Kıyas:Şahsi öç alma sisteminden sonra kıyas sistemi uygulanmıştır.Kıyas sisteminde fail hangi suçu işlediye o suça maruz kalırdı.Failin eylemi ile yaptırım eşitti. Kıyas tevrat ve kuran-ı kerimde de vardır. Kıyas adaleti tam olarak gerçekleştirmediği,hatta intikam duygusunu körüklediği düşüncesi ile insanlar arasında diyet ve fidye (para veya mal karşılığı uzlaş) yaygınlaşmıştır.

-Modern mahkeme sistemi ve yaptırım:Şahsi öç alma ve kıyasın başarısızlıkları farkedildikten sonra ortaya çıkmıştır.Hakkı ihlal eden kişi bir mahkemeye başvurarak hakkını arar.Mahkemeler gerekli kararları alarak adaleti sağlamaya çalışırlar.Yaptırımda ise şahsi öç ve kısasa benzer bir durum vardır.Şahsi öç ve kıyas dönemlerinde ilk zamanlarda bu işlemi mağdur yaparken,zaman geçtikçe kabile reisi yapmaya başlamıştır.Bunların sonucunda kabile reisinin yerini devlet almıştır.Bir kural ihlal edildiğinde devlet yaptırımı ile karşılaşılır.Hukuki müeyyide devletin tekelinde toplanmıştır.

E.HUKUK KAVRAMI VE ÇEŞİTLİ ANLAMLARI

Hukuk kelimesi hak kelimesinin çoğuludur.Kelime anlamı haklar demektir.Ancak bu anlam hukuki dilde tam olarak doğru değildir.Hukuk kelimesi haklar anlamına gelir,hukuk kelimesi bazen hukuk kurallarını inceleyen bilim anlamında kullanılır.Bazende özel hukuk anlamına gelir.

Nesnel ve öznel hukuk:Hukuk ve hak kelimeleri türkçede anlamları ve ilişkileri türkçede belirgindir,ancak batı dillerinde belirgin değildir.Batı dillerinde hak öznel hukuk olarak adlandırılır.Hukuk kelimesinin karşılığında nesnel hukuk kelimesi kullanılır.İngilizcede hak(right),hukuk(law) demektir.Türkçe de hak ve hukuk ayrı kavramlar olarak kullanıldığı için bu ayırım türkçe için gereksizdir.

Pozitif(Mer’i,müspet,yürürlükteki) Hukuk: **Belli bir ülkede,belli bir dönemde yürürlükte bulunan hukuk kurallarının bütününe pozitif hukuk denir.**Pozitif hukuk denildiğinde yazılı hukuk kuralları ve örf ve adet hukuku kuralları aklımıza gelmelidir.Bir somut hukuk problemi pozitif hukuka göre çözümlenmelidir.Pozitif hukuk,olan hukuktur.

Tabii(Doğal,İdeal) hukuk:**Pozitif hukuktan soyut bir şekilde,en adil ve en iyi yargılamayı oluşturan hukuk kurallarının bütününe tabii hukuk denir.**Tabii hukuk olan hukuk değildir,olması istenen hukuktur.Tabii hukukta her şey mükemmeldir.Pozitif hukukun amacı,tabii hukuk olmaktır.Çünkü tabii hukuk her türlü toplumsal ihtiyacı karşılayabileceği için pozitif hukukta tabii hukuk olmak ister.Somut bir hukuk problemi tabii hukuk ile çözülemez.Çünkü tabii hukuk soyuttur.Bir hukuk kuralı,şöyle olmasaydı da böyle olsaydı dediğimizde bile tabii hukukla ilgili bir beyanda bulunuruz.

Hukuk Bilimi:**Hukuk kavramının bilim anlamında kullanılmasını ifade eder.Hukuk,yürürlükteki hukuk kurallarını bilimsel yöntemlerle inceleyip sistemli bir şekilde açıklayan bilim dalıdır.**Hukuk,kişilerle ilgili kuralları incelediğinden dolayı bir sosyal bilimdir.

-Pozitif hukuk bilimi(Dogmatik Hukuk) ve Hukuk dogmatikği: **Belli bir dönemde,belli bir yerde yürürlükte bulunan hukuk kurallarının tümünü kapsayan bir deyimdir.Yürürlükte olan kanun,tüzük ve yönetmelikler Türk dogmatik hukukunu meydana getirir.Hukuk dogmatikği ise dogmatik hukuk ile ilgilenen disiplindir.Hukuk dogmatikğine örnek olarak Anayasa hukuku vb. Verilebilir.**

-Hukuk tarihi:**Hukuk kurallarını tarihsel yönden inceleyerek bunların zaman içinde geçirdikleri evreleri açıklar.**Hukuk tarihi hukuk kurallarının ve kurumlarının tarihsel temelini inceler ve gelecekte yapılan düzenlemelere ışık tutar.

-Hukuk siyaseti:**Hukuk kurallarının toplumsal ihtiyaçları ve hukuk sistemiği bakımından incelenerek boşlukların doldurulması ve aksaklıkların giderilmesi için yeni tekliflerde bulunmaktadır.**Hukuk siyaset yürürlükteki hukukun yönetsel açıklamasını ve incelemesini yapar. Hukuk siyaseti,genel siyaset gibi bir bilim değil,bir sanattır.

Hukuka yardımcı bilimler

Aşağıdaki disiplinlerin yardımcı olarak nitelenmesi,hukuk dışında başka bir alanda bulunmalarından dolayıdır.Bu yardımcı bilimler hukuki meselelerin daha doğru anlaşılmasında ışık tutarlar.

-Hukuk felsefesi:**Hukuku bir sorun olarak ele aldığı için hukuk bilimi ile ortak noktaları vardır,ancak hukuk felsefesi belli bir yer ve zamandaki hukuku incelemeyeği için hukuk felsefesinden ayrılır.Hukuk,felesefenin konusu olan değerlerden bir tanesidir.Hukuk felsefesi hukuku tümel olarak ele alır.**

-Hukuk sosyolojisi:Soyut hukuk kurallarını doğuran toplumsal gerçekliği,dolayısıyla olgu ve olayları inceler.Her şeyden önce hukuk bir toplum düzenidir. Hukuk oluşturulurken,düzene bağlanacak şey,toplumdaki olaylardır.**Hukuk sosyolojisi,hukuku toplumsal gerçeklik içinde inceler ve kuramsal hükümler verir.Kullandığı yöntem deney,gözlem,tümevarım vb.**

-Adli tıp:**Tıp bilimine ilişkin bilgilerin,özellikle ceza hukuku alanına giren sorunlara uygulamasıyla uğraşır.**

-Adli psikoloji:**Psikolojik bilgilerden hukuk alanında ve adalet meseleğinde yararlanmayı sağlar.**